

Projectplan nieuwe bodemkaart veenweidegebieden
Uitwerking amendement: Verbod op termijn op scheuren en ploegen van grasland in veenweidegebieden

Aanleiding

De provincie Utrecht heeft een aanzienlijk areaal veenweidegebied binnen haar grenzen. De belangrijkste gebieden zijn: De Venen, het westelijk deel van de Lopikerwaard, gewest Eemland en enkele kleinere gebieden aan de flanken van de Heuvelrug.

In haar streekplan heeft de provincie als één van de lange termijn doelstellingen voor het veenweidegebied opgenomen: beperken van (ongelijkmatige) bodemdaling. Provinciale Staten van de provincie Utrecht hebben bij de behandeling van het streekplan een amendement ingediend waarin wordt gesteld dat er in gebieden met een grote kwetsbaarheid voor bodemdaling, op termijn, een verbod moet komen op scheuren en ploegen van veenbodems.

De tekst van het amendement is:

Op termijn en onder nadere omstandigheden valt een verbod op het scheuren van grasland te verantwoorden. Wij stellen daarom het volgende vast:

- *vanaf 1-1-2007 zullen wij bestemmingsplannen voor de veenweidegebieden beoordelen op de noodzaak van een verbod op het uitvoeren van bodembewerkingen die tot gevolg hebben dat een veenlaag aan de oppervlakte wordt gebracht;*
- *een dergelijk verbod is niet aanvaardbaar voor bodembewerkingen die worden uitgevoerd ten behoeve van graslandverbetering;*
- *een dergelijk verbod is in beginsel alleen aanvaardbaar voor gebieden met een gemiddelde grondwaterstand van 60 cm onder maaiveld of hoger.*

Voorwaarde voor het opnemen van dit verbod in bestemmingsplannen per 1 januari 2007 is dat de provincie dan beschikt over adequate bodemkaarten. Wij zullen hiervoor zorgdragen. Wij zullen dit beleid nader invullen in de handleiding bestemmingsplannen.

De kern van het amendement is dat er een gedetailleerde bodemkaart moet komen waaruit de ligging en de aard van de kwetsbare veengebieden duidelijk blijkt. De huidige bodemkaart (schaal 1:50.000), die stamt uit begin jaren '60, voorziet niet voldoende in deze behoefte vanwege het beperkte schaalniveau en omdat door oxidatie van het veen de samenstelling van de toplaag is veranderd.

Doel bodemkaart

Met de nieuwe bodemkaart op schaal 1:25.000 wil de provincie een actueel kaartbeeld van de veenbodems in de provincie krijgen met een nauwkeuriger schaal dan de huidige bodemkaart (1:50.000). Tevens wil de provincie een overzicht krijgen waar bodembewerkingen (ploegen en scheuren), bodemdaling door oxidatie van veen tot gevolg heeft.

Afhankelijk van het eindresultaat kan de provincie besluiten in sommige gebieden een aanvullende kartering op een schaal 1:10.000 uit te laten voeren. Op dit moment is daarvan nog geen sprake en deze mogelijke opdracht valt dan ook buiten dit projectplan.

Resultaat

Het eindproduct is een digitale, voor iedereen beschikbare, bodemkaart (1:25.000) van de Utrechtse veengebieden en een gedrukte analoge bodemkaart in een oplage van 500 exemplaren, inclusief een toelichtend document.

De bodemkaart moet inzicht geven in:

- De ligging van alle veengronden (= gronden die op de 1:50.000 Stiboka bodemkaart als veengrond zijn aangegeven) in de provincie Utrecht, ingedeeld naar organische stofgehalte.
De klasse-indeling naar organische stofgehalte geeft inzicht in de kwetsbaarheid voor bodemdaling ten gevolge van oxidatie.

Het kritisch bereik van het organische stofgehalte waarbij bodemdaling ten gevolge van oxidatie op zal treden dient beschreven te worden in een toelichtend document behorend bij de bodemkaart. Tevens wordt aangegeven wat het aandeel van oxidatie aan de totale bodemdaling is.

- De ligging van de veengronden met een minerale deklaag (kleidek, toemaakdek).

Ook deze situatie, klei op veen, moet voor de hele provincie inzichtelijk worden gemaakt.

Uit het toelichtend document behorend bij de bodemkaart, moet duidelijk worden bij welke dikte van de deklaag er bij bodembewerking oxidatie van het onderliggende veen op kan treden.

Het bepalen van de kritische grenzen voor bodemdaling in relatie tot het organische stofgehalte en dikte van de deklaag, maakt onderdeel uit van de opdracht voor het maken van een bodemkaart.

Nauwkeurigheid bodemkaart

De boringen, waarop deze bodemkaart op schaal 1:25.000 wordt gebaseerd, moeten per 10 cm zijn/worden bemonsterd tot op een diepte van 1.20 m beneden maaiveld. De bodemkaart moet op schaal 1:25.000 worden gepresenteerd. De boorintensiteit moet tenminste 1 boring per 5 ha bedragen.

Indien er onvoldoende bestaande boorgegevens beschikbaar zijn voor het opstellen van een bodemkaart op schaal 1: 25.000 dan moeten de beschikbare gegevens worden aangevuld met extra boringen in het veld.

Meer punten die betrekking hebben op het resultaat en de nauwkeurigheid worden nader gespecificeerd in het programma van eisen behorend bij de Europese aanbesteding (zie onder werkwijze)

Werkwijze

Als eerste stap in de voorbereiding is er met drie externe partijen een vooroverleg gehouden. Dit vooroverleg was enerzijds bedoeld om de criteria voor de informatie en de nauwkeurigheid van de bodemkaart te toetsen. Anderzijds was dit vooroverleg bedoeld om inzicht in de omvang van de vraag en daarmee in de omvang van de kosten te krijgen.

De criteria voor de informatie en de nauwkeurigheid zijn vertaald in de eisen die gesteld worden aan het maken van de bodemkaart incl. toelichting.

Het inzicht in de kosten heeft duidelijk gemaakt dat er sprake moet zijn van een Europese aanbesteding. Het grensbedrag voor Europese aanbesteding ligt bij diensten op € 211.000,-. De verwachting is dat het maken van de bodemkaart duidelijk meer gaat kosten dan dit grensbedrag.

De verplichte stappen om te komen tot Europese aanbesteding zullen worden doorlopen, inclusief het opstellen van een programma van eisen.

Beleidscontext en -afbakening

In haar streekplan heeft de provincie als één van de lange termijn doelstellingen voor het veenweidegebied opgenomen: beperken van (ongelijkmatige) bodemdaling.

Provinciale Staten van de provincie Utrecht hebben bij de behandeling van het streekplan een amendement ingediend waarin wordt gesteld dat er in gebieden met een grote kwetsbaarheid voor bodemdaling, op termijn, een verbod moet komen op scheuren en ploegen van veenbodems.

Het streekplan vormt de context waarbinnen een bodemkaart wordt gemaakt. De inhoud van het amendement geeft de afbakening weer van het gebruiksdoel van de bodemkaart.

Uit de bodemkaart is na afronding een driedeling in veengronden af te leiden namelijk de veengronden met geen gevaar -, met mogelijk gevaar - en met waarschijnlijk gevaar voor bodemdaling als gevolg van bodembewerking.

Mede gelet op de eventueel vergaande beperking, namelijk een verbod op scheuren en ploegen, is ervoor gekozen een officiële bodemkaart te laten maken volgens de systematiek die ook juridisch gezien stand zal houden en verder gaat dan een systematiek die voldoende zou zijn om puur het amendement uit te voeren.

Aan de hand van dit eindproduct kan eventueel door provinciale staten besloten worden om, aanvullend aan dit project, de veengronden met 'mogelijk gevaar voor bodemdaling' als gevolg van bodembewerking, gedetailleerder in kaart te brengen, namelijk met een schaal 1:10.000.

Een actuele bodemkaart is van grote waarde om een beter beeld te krijgen van de problematiek rond de bodemdaling in veengebieden. Omdat de huidige bodemkaarten nogal grofmazig en verouderd zijn vindt bij de uitvoering van concrete gebiedsprojecten (zoals het plan De Venen) en het nemen van nieuwe peilbesluiten, regelmatig discussie plaats over de samenstelling van de grond. Door oxidatie zijn in de afgelopen decennia namelijk decimeters van de bovenste veenlaag verdwenen waardoor bijvoorbeeld kleilagen aan de oppervlakte zijn gekomen.

Een nieuwe bodemkaart zal aantonen dat de provincie inzake dit belangrijke onderwerp haar verantwoordelijkheid neemt. Discussie over de grondsoort en het daaruit voortvloeiende beleid zal gebaseerd zijn op actuele en betrouwbare informatie

Bedacht moet worden dat deze gebruiksdoelen weliswaar overeenstemmen met een van de doelstellingen van het streekplan maar niet direct afkomstig zijn uit het bedoelde amendement.

Projectorganisatie

Verantwoordelijk gedeputeerde:	Jan Pieter Lokker
Opdrachtgever:	Corné Paris
Projectleider:	vacant, tot die tijd Madeleine Gerretsen
Projectgroep:	Marijke Beekman (sector RSB), ad hoc Anton Brombacher (sector RER) Madeleine Gerretsen, projectsecretaris (sector RLO) Ruurd Jonge Poerink (sector RSO) Marije Koopman (sector MWA) Arjan Niessen (sector MBA), ad hoc Paul Schmidt (sector PFD) Juridische inbreng, ad hoc Communicatiemedewerker, ad hoc

Externe afstemming: de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland

Inbreng projectgroepleden

Van de projectgroepleden wordt verwacht dat zij vanuit hun eigen vakdiscipline kennis aanleveren en daadwerkelijk meeschrijven aan de producten die nodig zijn (bijvoorbeeld het programma van eisen) om te komen tot de bodemkaart voor het veenweidegebied.

Aandachtspunt

Volgens het amendement moet de bodemkaart er op 1 januari 2007 liggen. Deze datum is gezien de omvang van de vraag en het te volgen traject rond de Europese aanbesteding niet haalbaar. (zie de planning).

Risicofactor

Ondanks dat in het amendement genoemd staat dat het landbouw bedrijfsleven te kennen heeft gegeven mee te willen werken aan de uitwerking van het amendement zal het gezien het gebruiksdoel van de kaart (en de daaraan verbonden 'verbodsconsequentie' t.z.t.) wellicht niet overal eenvoudig zijn om toestemming te krijgen om eventuele boringen op percelen van agrariërs te verrichten. Goede communicatie over de meerwaarde van een dergelijke kaart zal belangrijk zijn.

Het opstellen van een 'toestemmingsbrief' voor het verrichten van boringen wordt door de provincie, in samenspraak met LTO, gedaan. Het uitzoeken van de juiste adressen en de verzending maakt onderdeel uit van de opdracht tot het maken van de bodemkaart.

Urenbegroting

<u>Activiteit</u>	<u>Uren project-groep (per persoon)</u>	<u>Uren projectleider</u>	<u>Uren sector PFD</u>
Opstellen offerteaanvraag / programma van eisen / overeenkomst (incl. bepalen beoordelingsmethode en de gunningscriteria en de beoordelingsmatrix) Opstellen bericht van aanbesteding Regelen van mandaat	22	52	22
Prekwalificatiefase (= op basis van economische goedheid en technische bekwaamheid)	10	35	24
Offertefase	2	12	4
Offertebeoordelingsfase (uitgegaan van 5 overgebleven offertes na de prekwilificatiefase)	36	48	24
Gunningsfase	1	24	18
Begeleiding uitvoering	20	68	
Terugkoppeling opdrachtgever			
Ca. 4 keer gedurende het hele proces	8	16	
Regelmatig Terugkoppeling bestuur			
Ca. 4 keer gedurende het hele proces		32	
Het eindproduct presenteren aan het bestuur en bepalen of er vervolg opdracht nodig is	4	4	
Implementatie eindproduct			
Eindproduct koppelen aan handleiding bestemmingsplan		40	
Toelichting geven aan gemeenten	12	24	
Communicatie over proces	5	20	
TOTAAL	120	375	92

Fasering

Vanaf het nemen van de eerste stappen om te komen tot Europese aanbesteding tot aan de start van de daadwerkelijke werkzaamheden door de opdrachtnemer moet gerekend worden op een doorlooptijd van 26 à 28 weken. De werkzaamheden intern zijn gestart. Extern gerichte acties kunnen pas genomen worden als gedeputeerde staten hebben ingestemd met het projectplan en de mandaten zijn vastgelegd. Als gedeputeerde staten in februari instemmen met het projectplan betekent dit dat na de zomer de opdracht verleend kan worden voor het opstellen van een nieuwe bodemkaart. De inschatting is dat de opdrachtnemer ca. een jaar nodig zal hebben om een nieuwe bodemkaart te maken. Dit betekent dat de nieuwe bodemkaart voor het veenweidegebied van de provincie Utrecht gereed is in het najaar van 2007.

Kostenbegroting

Totaal aantal uren ambtenaren x tarief

Projectgroep leden	€ 44.825,-
Ad hoc projectgroepleden	€ 19.750,-
Projectleider	€ 37.500,-
Totaal	€ 102.075,-

Totaal aantal uren inkopers x tarief

Totaal € 5.980

Communicatiekosten

ca. € 10.000

Post onvoorzien

ca. € 10.000

Kosten verbonden aan opdracht bodemkaart

Van de beschikbare € 800.000,- voor de bodemkaart blijft er ca.. € 670.000 over voor het laten maken van de kaart.

Communicatie

De projectgroep heeft regelmatig overleg over de te leveren documenten en de stand van zaken.

De doelgroep (agrariërs) zal op de hoogte worden gebracht van de werkzaamheden die gestart worden voor de realisatie van een bodemkaart.

De doelgroep zal op de hoogte gebracht worden van gereed zijn van het eindproduct en de toepassing hiervan.

Er zal regelmatig teruggekoppeld worden met de opdrachtgever.

Er zal regelmatig terugkoppeling zijn met de opdrachtnemer over de voortgang.

Het eindproduct wordt gepresenteerd aan het bestuur.